

Дискусії про ПРО

Президент Л. Качинський вимагає «загальної мобілізації»

Озвучене президентом США Бараком Обамою рішення про відмову від розміщення елементів американської системи ПРО в Польщі та Чехії широко обговорюється в середовищі польського політикуму. З аналізу виступів окремих його представників, можна зробити висновок, що це питання стало приводом до чергового загострення протистояння між правлячим урядом Польщі та адміністрацією президента країни.

Найбільш критично і найбільш драматично оцінює зміну планів Білого Дому опозиційна партія Право і справедливість (ПіС) Ярослава Качинського, за перебування при владі якого розпочалися польсько-американські переговори з питання ПРО. Я. Качинський назвав таку зміну американського підходу «серйозною поразкою польської політики і дуже важкою політичною помилкою». На думку лідера ПіС «нинішні польсько-американські відносини є дуже погані», а відповідальність за це несе нинішній прем'єр-міністр Дональд Туск, який «зробив все, щоб у Польщі не було елементів ПРО». Нищівній критиці Я. Качинський піддає тих, хто вважає нову американську пропозицію кращою за попередню: «не розумію тоді, чому так радіють у Москві, чому насміхається з нас (поляків. – Авт.) російське телебачення. Всі ті, хто не хоче міцних позицій Польщі, не хоче забезпечення польської суверенності, мають нині прекрасний настрій...».

Президент РП Лех Качинський особисто прокоментував ситуацію ще до офіційного оголошення рішення Офіційного Вашингтона. Він також вбачає головну причину у тому, що уряд Д. Туска припустився помилок у процесі переговорів з американцями. За словами глави його канцелярії Владислава Стасяка (висловлювання після декларації Б. Обами. – Авт.) польський президент сприйняв це рішення «без ентузіазму» і чекає від уряду Дональда Туска «загальної мобілізації» й відповіді на запитання: чи має Польща шанси на продовження стратегічного партнерства зі США, тобто чи нові пропозиції Білого Дому дадуть якусь користь для безпеки РП?

Глава канцелярії президента РП вважає, що вина за такий результат, «лежить на урядові Д. Туска», якому «не вистачило рішучості в реалізації цього проекту». Водночас В. Стасяк поділився рецептом незворотності відкиненого проекту: «Треба було за попередньої адміністрації, у якій була рішучість щодо цього, зробити стільки, скільки було можна...», адже «якщо б проект був на дальшому етапі реалізації, американцям було б важче від нього відмовитись...».

Керівник Бюро національної безпеки (БНБ. Відповідник української РНБОУ. – Авт.) Александер Щигло, також винуватиме за такий розвиток подій, «принаймні частково», покладає на уряд Д. Туска, який – за його словами – після приходу до влади восени 2007 року, призупинив переговорний процес з американцями майже на п'ять місяців. Водночас він не вважає зміни американського підходу до системи ПРО в Європі «катастрофою». На думку А. Щигло, на такий крок американців вплинули два фактори: відсутність до кінця окресленої політики безпеки адміністрації Б. Обами та нерішучість польського уряду. «Якщо б переговори було завершено раніше, можна було б розпочати реалізацію проекту в Польщі ще за адміністрації Буша, значно прихильнішої ідеї ПРО в Польщі та Чехії» – підсумовує А. Щигло.

Головний польський переговорник у справі ПРО з американцями у 2006-2008 рр., а нині заступник керівника Бюро національної безпеки Вітольд Вашиковський вважає, що слід розпочинати нові переговори з американцями і використати американські пропозиції таким чином, щоб «вони служили польським інтересам безпеки». Зазначивши, що

рішення Вашингтону «є значним переміщення Польщі на шкалі стратегічної вартості», В. Вашиковський підкреслив, що «Польща не кричатиме: ПРО або смерть».

Спростовуючи закиди опозиції та оточення президента Л. Качинського, прем'єр-міністр Польщі Д. Туск повідомив, що в ході його телефонної розмови з Б. Обамою, останній запевнив його, що «Польща не допустила жодних помилок у процесі переговорів з цього питання». За його словами, питання елементів системи ПРО «не було предметом переговорів ні за його участю, ні за чиею-небудь, окрім його зустрічі з прем'єром Чехії». У Д. Туска «склалося враження, що не має нічого дивного, адже подібним чином як у Польщі», так і в інших країнах від американської адміністрації сподівались такого роду зміни рішення: «польські партнери в Європейському Союзі сподівались, що американська адміністрація відмовиться від проекту ПРО» – наголосив глава польського уряду й додав, що «з польської точки зору альтернативні проекти американської системи ПРО є набагато цікавішими».

Тут варто згадати, що Європа й справді зраділа на звістку про рішення адміністрації Б.Обами. Свого задоволення не приховували ані канцлер Німеччини Ангела Меркель, ані прем'єр Великобританії Гордон Браун, ані президент Франції Ніколя Саркозі. Останній назвав рішення Білого Дому «найдосконалішим з усіх точок зору», «винятково позитивним та мудрим» й висловив сподівання, що росіяни «звернуть на нього велику увагу».

Зміна американської стратегії «не хвилює» також і главу польського зовнішньодипломатичного відомства Радослава Сікорського, оскільки те, на чому Польщі залежало найбільше, американці гарантують й надалі».

Польську громадську думку заспокоюють військові експерти. Так, заступник міністра оборони РП генерал Станіслав Козей переконаний, що «в результаті такого рішення адміністрації Б. Обама Польща не повинна нічого втратити»: система ПРО буде, лишень інша – спрямована на ліквідацію ракет середньої та близької дальності. У зв'язку з цим – якщо Польщі вдасться включитись у цю систему (AEGIS. – Авт.), то вона матиме більше користі, ніж при нереалізованій старій: попередня могла б збивати ракети, що пролітали б над Польщею у напрямку США, «а пропонується тепер буде пристосована до збивання ракет, які потраплятимуть у дану точку».

Довідково:

Американці підписали договори про розміщення елементів системи ПРО з Чехією та Польщею у 2008 році, відповідно 8 липня та 20 серпня. За цими договорами в Чехії мав бути збудований радар, а у Польщі база GMD (Ground-Based Midcourse Defense – Наземна система протибалістичної оборони. – Авт.), що мала включати 10 ракет у шахтах, завданням яких було б знищення ворожих ракет великої дальності на середній фазі їх польоту. Персонал бази, яку планувалось розмістити на площі від 200 до 600 га поблизу населеного пункту Редзіково (гміні Слупськ), мав складатися з 1200 осіб, у т.ч. 400 операторів та членів технічного персоналу, 200–300 військовиків ЗС США.

Нова стратегія передбачає встановлення радару найімовірніше на Кавказі та появу у Південній та Північній Європі до 2011 року військових кораблів оснащених системами AEGIS, які, як переконують у Пентагоні, будуть більш точними, швидшими і мобільнішими. Після 2015 року новими системами мають бути оснащені й наземні бази, які у подальшій перспективі мають бути створені по всьому світу. Система включатиме

ракети-перехоплювачі СМ-3, призначені для знищення ракет близького та середнього радіусу дії.

Іван Козловський

Інститут європейської інтеграції ЛНУ ім. І.Франка.